

Maria Heliste

 LL, erikoistuva lääkäri
 Hyks, ATeK, Meilahden sairaala leikkausosasto
 maria.heliste[a]fimnet.fi

Erikoistuva lääkäri yrittää sietää itseään ja muita alati muuttuvassa työympäristössä.

Siperia opettaa, häpeä vielä enemmän

Siperia opettaa, sanotaan. Minun henkilökohtainen siperiani on häpeä. Tiedän, etten ole ainoa, sillä häpeä jättää tiukan muistijäljen. Toisten mielestä se on hyvä; häpeä on se akilleen kantapää, jonka kautta oppii. Kokeilkaa itse: miettikää noloin tilanne ikänä. Edelleen muistat sen, vaikka siitä olisi vuosia. Edelleen ehkä myös punastuttaa. Pahimmat häpeän hetket hyökivät yli niin että tekee mieli kieriskellä ja vaikertaa yksin, vuosienkin jälkeen.

Olin 17-vuotiaana lukiolaistyttonä pukeutunut kouluun samettihameeseen. Oli kaunis alkusyksyn päivä ja lähdin koulupäivän jälkeen pyörällä keskustaan. Muutama ihminen katsoi perääni normaalia pidempään. Ajattelin tietenkin itsetietoisena teininä näyttäväni niin hyvältä, etteivät ihmiset voi vastustaa kiusausta katsoa perääni. Eräs itseäni hieman vanhempi poika katseli minua erityisesti. Menin ostamaan jäätelöä ja pakastealtaalla huomasin, että sama poika yritti ottaa minuun useasti katsekontaktia. Minä väistelin katsetta ylpeänä ja itsetietoisena. Kun käännyn lähtökseni kassalle, poika taputti minua olkapäälle ja sanoi kohteliaasti: ”anteeksi mutta sun hame on revennyt, yritin jo tuolla ulkona kiinnittää sun huomion siihen mut et vissiin nähny”. En tiedä, miten en kuollut häpeään. Samettihameeni oli revennyt ilmeisesti pyörän satulasta koko matkalta polvitaippeesta pakaran yli. Se siitä, että olisin ollut ylivoimaisen viehättävä.

Mitä tästä opin? Että ylpeys käy lankeemuksen edellä? Kun joku tuijottaa perääsi, tarkasta takamuksesi? Ainakin sen, kuinka vahva leima häpeällä on. Meni vuosia, ennen kuin pystyin ajattelemaan tapahtunutta, vaikka se on näin jälkepäin ajatellen täysin mitätön, harmiton ja oikeastaan

aika hauska tarina. Nykyisin ei enää hävetä vaan naurattaa, mutta muistan sen edelleen.

Miten tämä liittyy erikoistuvan elämään? Hametarinan kanssa lähes samaan häpeän kategoriiaan menee muutama niin nolo tilanne töissä, etten ole vielä valmis tulemaan ulos häpeäkaapista ja jakamaan niitä tässä. Ehkä sitten 14 vuoden päästä – sen verran on hame-episodista – kun kirjoitan retrospektiivistä palstaa erikoistuvan elämästä. Ymmärrän jo nyt, että ne eivät kaataisi maailmaa, mutta hävettää niin paljon etten pysty. Toisaalta, etenkin jos ne kaataisivat maailman, niistä olisi tärkeää puhua.

Häpeä on huono opettaja.

Häpeä onkin huono opettaja. Se estää meitä keskustelemasta, kertomasta ääneen epäonnistumisia tai epävarmoja tilanteita, joista voisivat potentiaalisesti oppia myös muut ympärillä olevat, ei vain itse. Seniorilääkäreillä on suuri rooli siinä, pääsemmekö yli häpeäpisteistämme.

Seniorit näkevät meidät aivan alkutaipaleesta lähtien ja todistavat haparointiamme ja virheitämme, sellaisiakin, joita emme itse vielä edes huomaa. Suurimman osan kyllä huomaamme ja osaa varmasti häpeämme tai ainakin soimaamme niistä itseämme ilman, että niistä kerrotaan meille. Toisia tilanteita taas häpeämme aivan turhaan, kuten itse sitä, kuinka sanoin vahingossa kammiovärinä kammiotakykardiaksi elvytyssimulaatiossa.

Toivottavasti meillä olisi myös muita tapoja oppia, kuin hävetä yksin. Jotkut tilanteet vain saattavat kietoa myös seniorin samaan solmuun ja häpeällä on niin vahva ote, että voi tuntua helpommalta vain olla hiljaa. Hyvä seniori osaa avata keskustelun vaikeistakin asioista ja tukea. Ehkä jopa hieman nauraa, ei meille mutta meidän kanssamme. Että ei tarvitse olla kaapissa 14 vuotta. ■